

Boeken

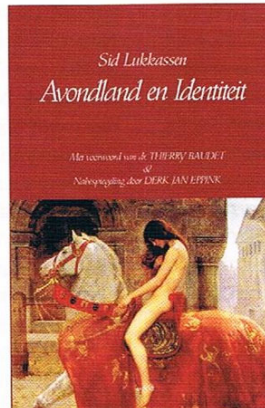
Nogmaals de ondergang van het avondland?

Edwin Truyens

Sid Lukkassen, **Avondland en Identiteit**, Aspekt, Soesterberg, 2015, 308 blz., ISBN 9789461536709 – 19,95 €

Met een veelzeggende titel als **Avondland en Identiteit**, een voorwoord van Thierry Baudet en een nabespiegeling van Derk Jan Eppink, keek ik met buitengewone verwachting uit naar de lectuur van het boek van Sid Lukkassen. Zelden heeft een publicatie mij zo ontgoocheld, maar dat gevoel moet je dan wel plaatsen in de context van een allicht overdreven verwachting. Laten we het dus een beetje objectiveren en stellen dat ik het boek met erg gemengde gevoelens heb dichtgeklapt.

Er staan uiteraard zeer behartenswaardige dingen in het werk van Lukkassen. In eenklank met Thierry Baudet (oikofobie) klaagt Lukkassen aan dat alles wat Westers is bespot en beschimpt moet worden. Hij situeert de aanvang van dit fenomeen bij de kunstbeweging Dada en geeft als voorbeeld Marcel Duchamp die een toilet in een museum zette en een snor op de Mona Lisa tekende. Hij verwijst naar de extreme gevoeligheid van minderheden (hoewel het heel vaak eigen mensen zijn die de kat de bel aanbinden), die vinden dat een heleboel zaken niet meer kunnen: negerzoenen, zigeunersaus, jodenkoeken en Zwarte Piet. (blz. 66 – 67)

Onze maatschappij heeft elk respect voor arbeid verloren en zeker voor handarbeid. Ambachtelijk werk wordt trouwens erg schaars, maar tegelijk geven we elke vorm van kwaliteit prijs. *“De arbeid wordt enkel nog verheerlijkt als middel om de arbeid te ontvluchten”* (blz. 113), stelt Lukkassen terecht. We zouden het ook anders kunnen formuleren. Terwijl men vroeger plezier vond in het arbeiden, werkt men nu liefst zo weinig mogelijk (men heeft bergen vrije tijd geïncorporeerd in het arbeidsregime), maar verdient men liefst zoveel mogelijk. Lukkassen schetst het ideaalbeeld dat velen in gedachten hebben als volgt: *“de hele dag in een bubbelbad kunnen liggen met een glas champagne in de hand”*. (blz. 113)

Vervolgens hekelte de auteur de menselijke neiging om energie te besparen door zich niet voorbij de oppervlakte in zaken te verdiepen. *“Het is hierdoor dat fastfood ten slotte bestaat: waarom superieure kookkunst bedrijven om geld te verdienen, als je ook goedkope burgers kunt bereiden die voor het gros van de mensen bevredigend zijn?”* (blz. 248 – 249) Dit klinkt goed, maar toch is het voorbeeld wat ongelukkig gekozen. De snelle-hap-tenten tieren weliswaar welig, maar tegelijk zijn er in de meeste Europese landen nog nooit zoveel kwaliteitsvolle restau-

rants geweest als nu. Er zijn wel andere voorbeelden om de oppervlakkigheid van onze maatschappij te illustreren. De verkleuring van de dagbladen, om maar iets te noemen. Die is zo algemeen dat er vandaag geen enkele Nederlandse krant op niveau meer verschijnt.

Het voorbeeld om de oppervlakkigheid te illustreren staat te lezen in de zowat 130 bladzijden die in min of meerdere mate handelen over seksualiteit. Het gaat om twee hoofdstukken onder de titels *Seksuele marktwetenschap* (blz. 125 – 188) en *Seksueel marxisme* (blz. 189 – 254). Je zou er de auteur zowaar van gaan verdenken een adept te zijn van Sigmund Freud, maar dat klopt uiteraard niet. Hoe belangrijk dit thema ook moge zijn, elke evenredigheid is zoek. Lukkassen had dezelfde ideeën gemakkelijk op een beperkter aantal bladzijden kunnen uitwerken en, nota bene, zonder de diepgang prijs te geven. Hij erkent dat de noties gezin, monogamie en levenslange huwelijkstrouw seksualiteit in banen leiden en dat ze op een of andere wijze geworteld zijn in de natuurlijke orde (blz. 208). Toch blijft hij dermate lang stilstaan bij het instinctief gedrag van man en vrouw en de maatschappelijke ondergraving ervan dat ik me afvraag in welke mate hij gezin, monogamie en levenslange huwelijkstrouw echt belangrijk vindt. Wel heeft hij het over seksuele subversiteit (blz. 212) en klaagt hij aan dat de natuurlijke orde volledig wordt losgelaten (blz. 215) o.a. door de dwaasheid van de gendergelijkheid.

De oorzaak voor al die nefaste evoluties zoekt Lukkassen in het marxisme. Het marxisme is zowel een economisch als filosofisch systeem, aldus de auteur. Als economisch project is het marxisme volledig mislukt, maar deze ideologie wist toch te overleven door zich op cultuuranalyses toe te leggen. Het cultuurmarxisme is dus de grote boosdoener. (blz. 21) Toegegeven, het is een verleidelijke gedachtegang. Wie ooit de geschriften van Antonio Gramsci gelezen heeft, weet trouwens dat deze de mars door de instellingen bepleitte, omdat hij een communistische revolutie zoals die in Rusland had plaatsgegrepen onmogelijk achtte in West-Europa. De ondergraving van gezin, kunst, cultuur, onderwijs, media, enz. passen volkomen in dat recept. Toch meen ik dat deze redenering niet strookt met de volledige waarheid. Ten eerste is die aanval of die mars door de instellingen al zeker niet centraal geleid. Het gaat dus veeleer om een geestelijke stroming die er vooralsnog in slaagt onze cultuur te domineren. Voor velen die deel uitmaken van die dominante stroming geldt het marxisme echter zeker niet als inspiratiebron. Lukkassen, en vele anderen met hem, verliezen uit het oog dat liberalisme en marxisme slechts tot op zekere hoogte elkaars tegengestelden zijn, maar in een belangrijke mate vertrekken vanuit dezelfde premissen. Het sacrosancte gelijkheidsdenken bv., bron van veel kwaad, zit diep geworteld in beide ideologieën. Het relativisme dat Lukkassen, met verwijzing naar Roger Scruton, hekelde daarentegen wortelt in het liberalisme (het libertarisme) en staat zelfs haaks op het marxisme dat veeleer gesteund is op onaantastbare premissen en regels die binnen die ideologie als absolute waarheid gelden. Ook het voor onze maatschappij zo kenmerkende individualisme spuit voort uit het liberalisme en niet uit het marxisme dat

per definitie collectivistisch is. Het betoog van Lukkassen is in dit opzicht dus slechts heel gedeeltelijk juist.

De auteur ontspoot echter helemaal als hij de gevoeligheid van de Europese cultuur voor het cultuurmarxisme gaat zoeken bij het christendom. (blz. 18) *"Kort gezegd kunnen we stellen dat het christendom de Westerse beschaving gevoelig heeft gemaakt voor schuld- en zondebesef. Zo is een reflex tot boetedoening ontstaan die in de ontkerkelijkt natie tot uiting komt als cultuurmarxisme."* (blz. 33) De auteur herhaalt deze idee her en der in zijn betoog, bij zoverre het werk toch echt wel moet beschouwd worden als een antichristelijk geschrift.

Nu is Lukkassen lang niet de eerste en de enige die het christelijke schuld- en zondebesef als oorzaak kwalificeert voor de weg-met-ons-mentaliteit in West-Europa. Er zijn ook wel wat christenen in heden en verleden te vinden die voedsel gegeven hebben en geven aan die verkeerde redenering. Katholieken die zichzelf kwalificeren als een nietswaardige worm en dit dan ook nog vaak gebruiken als uitvlucht om zelf geen verantwoordelijkheid te moeten nemen. Deze christenen verliezen uit het oog dat in het evangelie eveneens te lezen staat dat ze hun talen moeten aanwenden. Wel is het juist dat die fatalistische mentaliteit geïnstitutionaliseerd werd in het calvinisme met de predestinatieleer, die in wezen de vrije wil van de mens ontkent. Deze leer ontstond in de 17de eeuw. Niet toevallig de eeuw waarin ook Baruch Spinoza (1632-1677) de vrije wil ontkende, kort nadien gevolgd door David Hume (1711-1776). Met de Verlichting (waartoe het rationalisme van Descartes, Spinoza en Leibniz behoorde, evenals het empirisme van Locke, Berkeley, Hume en Hobbes) startte de secularisatie van Europa, die sedert 1789, het jaar van de Franse Revolutie ook van overheidswege bevorderd werd. Het zijn precies de secularisatie en haar aberraties die debet zijn aan het Europese verval. De zogenaamde mensenrechten doen misschien wel denken aan een christelijke oorsprong, maar vormen een gevaarlijke afgeleide die in haar interpretaties maar al te vaak antichristelijk is. Kijk maar naar het recht op leven dat vandaag het recht op abortus niet meer in de weg staat, integendeel. Zwangerschapsafbreking wordt haast als een mensenrecht beschouwd.

Sid Lukkassen zou trouwens moeten weten dat zijn visie op het christendom foutief is als hij twee minuten nadenkt over de volgende alinea: *"Mijn Europese voorouders verrichtten eeuwenlang hard werk; ze probeerden de wereld te overheersen en vervolgens te veranderen, en tot op zekere hoogte lukte dat. Ze deden dat uit economisch belang en liefde voor hun werk, maar tevens omdat ze in de superioriteit van hun beschaving geloofden: ze hadden de droom, de vooruitgang, de utopie en de toekomst uitgevonden. Dat besef van een beschavende missie verwaterde in de loop van de twintigste eeuw. De Europeanen bleven werken, en soms hard werken, maar nu vanuit het belang van het individu. Of misschien uit neurotische gehechtheid aan hun werk; de naïeve overtuiging van hun natuurlijke recht de wereld te domineren en de geschiedenis te sturen vervloog. Dankzij alle geleverde inspanningen bleef Europa een rijk werelddeel, maar*

de daadkracht en werklust die onze voorouders tentoon spreidden kennen wij niet meer." (blz. 271) Correcte beschrijving, maar Lukkassen moet zich dan wel realiseren dat de eeuwen van hard werken en vooruitgang, precies de eeuwen waren waarin Europa door en door christelijk was. Hij gebruikt zelfs het woord missie; het waren inderdaad de eeuwen waarin Europa missionarissen uitzond om het christendom ook elders wortel te doen schieten. De kentering begint geleidelijk aan in de periode van de Verlichting, maar het duurt dan nog een paar eeuwen vooraleer de effecten van de secularisatie de vruchten van het christendom tenietdoen. Zoals Lukkassen zegt, vooral vanaf de 20^e eeuw. Vandaag zendt West-Europa nagenoeg geen missionarissen meer uit, integendeel het is nu zelf missiegebied geworden.

En dat zondebesef dan? Daar is niets mis mee en is des mensen en zelfs niet a priori christelijk. Toen wij leerden biechten in de lagere school, moesten wij nagaan wat we verkeerd gedaan hadden door ons leven te toetsen aan de 10 geboden. Maar wat zijn de 10 geboden anders dan een formele optekening van het natuurrecht, m.a.w. die zaken waarvan iedere mens van nature uit weet dat ze fout zijn? De mens had niet eens de 10 geboden nodig om te weten dat hij niet mag doden, stelen, liegen of roddelen. En als zelfs Lukkassen beseft dat gezin, monogamie en levenslange huwelijkstrouw behoren tot de natuurlijke orde, dan weet hij dat het zesde en negende gebod, waarmee zovelen het lastig hebben, eveneens wortelen in dat natuurrecht.

Het is echter niet omdat de zondige christen zijn fouten biecht en in een volmaakt berouw aanvaardt om een penitentie (boetedoening) te verrichten, dat hij daarom een levensstijl moet ontwikkelen waarbij hij zich voortdurend schuldig moet voelen voor alle onheil en dus zichzelf moet verachten. Wie dergelijke interpretatie geeft aan de christelijke leer, zit wel heel grondig fout. Ja, Jezus' leven en het evangelie zijn doordrongen van vreedzaamheid. Als iemand ons op onze wang slaat, kunnen wij inderdaad onze andere wang aanbieden. Het is een mogelijke houding, die wel wat christelijke martelaren geïnspireerd

heeft. Ten eerste mag men dit echter niet absoluteren: er zijn perfect situaties denkbaar, waarin de christen echt wel mag terugslaan. Was het trouwens niet Jezus die de kooplieden uit de tempel dreef, een gebeurtenis die de rechtstreekse aanleiding vormde voor zijn aanhouding en kruisdood? Ten tweede, mag men niet uit het oog verliezen dat zelfs het aanbieden van de andere wang radicalisme uitstraalt. Wie niet bereid is om zijn vader en moeder te verlaten, kan Jezus' volgeling niet zijn. Die absolute overgave is wel een zeer belangrijk kenmerk voor de christen (of het zou dit moeten zijn). Dié houding inspireert juist tot een levenswijze die in perfecte harmonie is met het ideaalbeeld dat Lukkassen voor ogen heeft. De auteur moet trouwens maar eens grondig nadenken over de vraag hoe het komt dat de christenen zo'n groot aandeel hadden in de val van het communisme in Oost-Europa, dat zij de communistische regimes in Vietnam en China trotseren en ondanks hun ogenschijnlijk gereduceerd aantal ook in de islamitische landen wel eens voor een fundamentele ommekeer zouden kunnen zorgen. Ik herhaal: ogenschijnlijk gereduceerd aantal, want intussen weten we uit verschillende bronnen dat in meerdere islamitische landen tal van mensen zich in het geheim tot het christendom bekeren.

"Een terugval op een persoonlijke God en het schema van een bovenwereldse redding lijkt inmiddels niet meer mogelijk – althans niet voor het Europees bewustzijn." (blz. 267) Lukkassen legt hier een belijdenis van fatalisme af. Zelfs al lijkt het hier echt wel de slechte kant op te gaan met het christendom, toch bestaat de zekerheid dat die godsdienst hier zeker niet definitief zal verdwijnen. Het christendom kan perfect herleven, op voorwaarde dat de overgebleven christenen het radicalisme dat Jezus hen heeft voorgehouden ter harte nemen en doen wat ze moeten doen: het geloof opnieuw uitdragen, onverkort, desnoods tegen hun kerkelijke hiërarchie in.

Lukkassen is in het gehele boek overigens nogal fatalistisch. Hij beschrijft de neergang maar reikt geen oplossingen aan, waardoor hij zich schaart in het rijtje van doemdenkers waartoe ook Oswald Spengler en Ward Hermans behoorden.